

Autoritatea Vamală Română

Ghid al avertizorului de integritate

„Nemo censetur legem ignorare”

CUPRINS

Introducere	3
Domeniul de aplicare	4
Definiții	5
Principii privind protecția raportărilor referitoare la încălcări ale legii	7
Modalități de raportare privind încălcări ale legii	8
Drepturile și măsurile de protecție, de sprijin și reparatorii	10
Cum sunt protejați avertizorii de integritate?	12

Introducere

Avertizarea de integritate reprezintă instrumentul ce poate aduce o contribuție importantă la prevenirea și combaterea corupției, precum și pentru promovarea transparenței, integrității și responsabilității.

Cu ajutorul acestui instrument, persoanele ce își desfășoară activitatea în cadrul autorităților și instituțiilor publice își pot exprima îngrijorările sau temerile, pot trage semnale de alarmă sau chiar pot denunța practici imorale, abuzive și ilegale.

Avertizorul în interes public reprezintă persoana fizică care efectuează o raportare sau divulgă public informații referitoare la încălcări ale legii, obținute în context profesional. Conform prevederilor legale, contextul profesional include activități profesionale, actuale sau anterioare, de orice natură, remunerate sau nu, desfășurate în cadrul autorităților, instituțiilor publice sau în cadrul altor persoane juridice de drept public, precum și în cadrul persoanelor juridice de drept privat, în baza cărora persoana poate obține informații referitoare la încălcări ale legii și poate suferi represalii, în caz de raportare a acestora.

Prin intermediul dispozițiilor prevăzute în cuprinsul Legii nr. 361/2022 *privind protecția avertizorilor în interes public*, avertizorii în interes public / avertizorii de integritate beneficiază de un grad de protecție sporită, în acest sens fiind garantată respectarea libertății de exprimare și dreptul la informație.

Domeniul de aplicare

În conformitate cu dispozițiile prevăzute în cuprinsul Legii nr. 361/2022 *privind protecția avertizorilor în interes public*, categoriile de persoane care pot proceda la efectuarea de raportări referitoare la încălcări ale legii, într-un context profesional, sunt următoarele:

- ✓ lucrătorii;
- ✓ persoanele care desfășoară o activitate independentă, în înțelesul art. 49 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene;
- ✓ acționarii și persoanele care fac parte din organul de administrare, de conducere sau de supraveghere al unei întreprinderi, inclusiv membrii neexecutivi ai consiliului de administrație, precum și voluntarii și stagiarilor remunerați sau neremunerați;
- ✓ orice persoană care lucrează sub supravegherea și conducerea persoanei fizice sau juridice cu care s-a încheiat contractul, a subcontractanților și a furnizorilor acesteia.

Totodată, actul normativ anterior precizat se aplică și persoanelor ale căror raporturi de muncă nu au început încă și care efectuează raportări prin intermediul canalelor de raportare interne sau externe sau divulgă public informații privind încălcări ale legii obținute în timpul procesului de recrutare sau altor negocieri precontractuale sau în cazul în care raportul de muncă sau raportul de serviciu a încetat.

De asemenea, Legea nr. 361/2022 *privind protecția avertizorilor în interes public* legea se aplică și persoanelor care raportează sau dezvăluie public informații privind încălcări ale legii în mod anonim.

Definiții

În sensul Legii nr. 361/2022 *privind protecția avertizorilor în interes public*, termenii și expresiile de mai jos au următoarele semnificații, astfel:

✓ avertizor în interes public - persoana fizică care efectuează o raportare sau divulgă public informații referitoare la încălcări ale legii, obținute în context profesional;

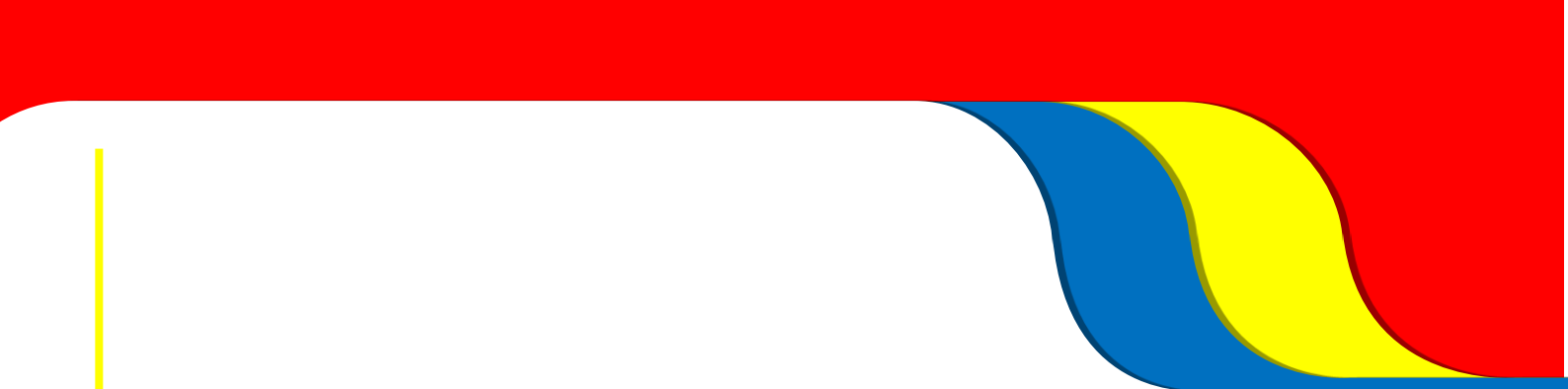
✓ context profesional - activități profesionale, actuale sau anterioare, de orice natură, remunerate sau nu, desfășurate în instituție, în baza cărora persoanele pot obține informații referitoare la încălcări ale legii și pot suferi represalii în caz de raportare a acestora;

✓ divulgare publică - punerea la dispoziție, în orice mod, în spațiul public, a informațiilor referitoare la încălcări ale legii. Sesizarea privind încălcarea legii prin divulgare publică se poate adresa presei, organizațiilor profesionale, sindicale sau patronale, organizațiilor neguvernamentale sau comisiilor parlamentare;

✓ informarea - transmiterea către avertizorul în interes public a unor informații referitoare la acțiunile subsecvente și la motivele unor astfel de acțiuni;

✓ acțiuni subsecvente - orice acțiune întreprinsă de către destinatarul unei raportări interne sau de către autoritatea competentă în vederea soluționării raportării și, acolo unde este cazul, a remedierii încălcării raportate;

✓ informații referitoare la încălcări ale legii - informații, inclusiv suspiciuni rezonabile, cu privire la încălcări efective sau potențiale ale legii, care s-au produs sau care sunt susceptibile să se producă în cadrul autorităților, instituțiilor publice sau în cadrul altor persoane juridice de drept public, precum și în cadrul persoanelor juridice de drept privat, în care lucrează sau a lucrat avertizorul de interes public sau cu care acesta este sau a fost în contact prin intermediul activității sale, precum și informațiile cu privire la încercări de a ascunde astfel de încălcări;

✓ încălcări ale legii - fapte care constau într-o acțiune sau inacțiune care constituie nerespectări ale dispozițiilor legale, aplicabile domeniilor de activitate expres prevăzute în lege. Poate face obiectul unei avertizări în interes public orice abatere disciplinară, contravenție sau infracțiune sau orice contravine obiectului sau scopului legii;

✓ lucrător - persoana fizică ce se află într-un raport de muncă sau raport de serviciu, în temeiul dispozițiilor de drept comun sau speciale în materie, și prestează muncă în schimbul unei remunerații;

✓ persoana desemnată - persoana responsabilă cu îndeplinirea atribuțiilor prevăzute la art. 10 alin. (1) lit. c) din Legea nr. 361/2022, cu modificările și completările ulterioare, numit la nivelul AVR;

✓ persoană vizată prin raportare - persoana fizică sau juridică menționată în raportare sau în divulgarea publică drept persoana căreia i se atribuie încălcarea legii sau cu care persoana respectivă este asociată;

✓ procedură - modul specific de realizare a unei activități sau a unui proces, editat pe suport hârtie sau în format electronic; procedurile pot fi proceduri de sistem sau proceduri operaționale;

✓ raportare - comunicarea orală sau scrisă de informații, potrivit modalităților prevăzute la art. 5 alin. (4) din Legea nr. 361/2022, cu modificările și completările ulterioare, cu privire la orice faptă care reprezintă o încălcare a legii. Raportarea se face în scris, pe suport hârtie sau în format electronic, prin comunicare la liniile telefonice sau prin alte sisteme de mesagerie vocală, sau prin întâlnire față în față, la cererea avertizorului în interes public;

✓ raportare internă - comunicarea orală sau scrisă de informații referitoare la încălcări ale legii din cadrul AVR. Raportarea internă se realizează prin mijloacele puse la dispoziție de instituție pentru efectuarea de raportări privind încălcări ale legii, acestea constituind canalele interne de raportare;

✓ raportare externă - comunicarea orală sau scrisă de informații referitoare la încălcări ale legii realizată prin canalele externe de raportare reprezentate de Agenția Națională de Integritate și autoritățile și instituțiile publice care, potrivit dispozițiilor legale speciale, primesc și soluționează raportări referitoare la încălcări ale legii, în domeniul lor de competență;

✓ represalii - orice acțiune sau omisiune, directă sau indirectă, apărută într-un context profesional, care este determinată de raportarea internă sau externă ori de divulgarea publică și care provoacă sau poate provoca prejudicii avertizorului în interes public.

Principii privind protecția raportărilor referitoare la încălcări ale legii

Principiile care guvernează protecția raportărilor privind încălcări ale legii sunt următoarele:

✓ principiul legalității - potrivit căruia autoritățile, instituțiile publice, alte persoane juridice de drept public, precum și persoanele juridice de drept privat au obligația de a respecta drepturile și libertățile fundamentale, prin asigurarea respectării depline, printre altele, a libertății de exprimare și de informare, a dreptului la protecția datelor cu caracter personal, a libertății de a desfășura o activitate comercială, a dreptului la un nivel ridicat de protecție a consumatorilor, a dreptului la un nivel ridicat de protecție a sănătății umane, a dreptului la un nivel ridicat de protecție a mediului, a dreptului la o cale de atac eficientă și a dreptului la apărare;

✓ principiul responsabilității - potrivit căruia avertizorul în interes public are obligația de a prezenta date sau informații cu privire la faptele raportate;

✓ principiul imparțialității - potrivit căruia examinarea și soluționarea raportărilor se fac fără subiectivism, indiferent de convingerile și interesele persoanelor responsabile de soluționarea acestora;

✓ principiul buneii administrării - potrivit căruia autoritățile și instituțiile publice, alte persoane juridice de drept public/privat sunt datorare să își desfășoare activitatea în realizarea interesului general, cu un grad ridicat de profesionalism, în condiții de eficiență și eficacitate a folosirii resurselor;

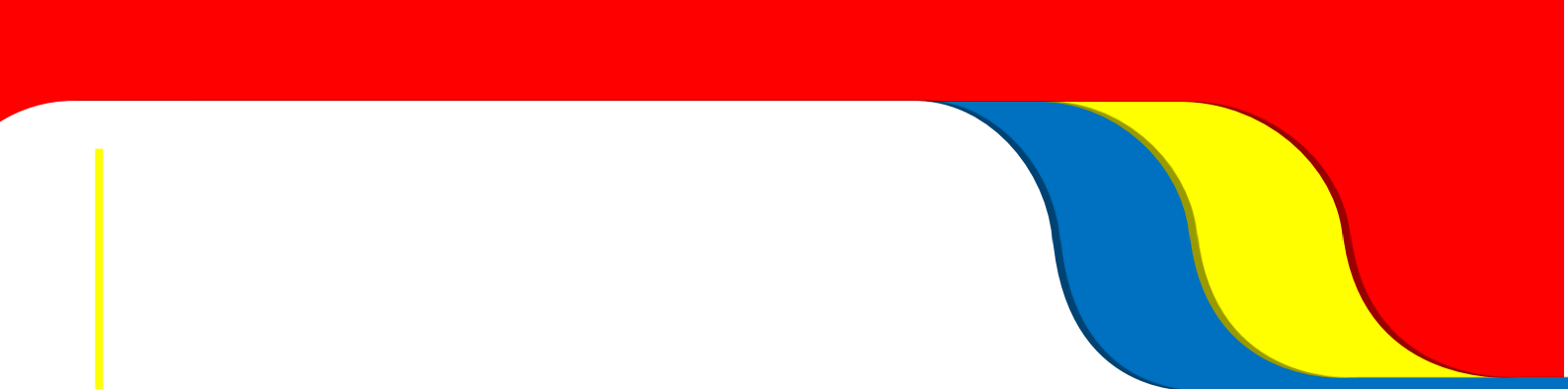
✓ principiul echilibrului - potrivit căruia nicio persoană nu se poate prevala de prevederile prezentei legi pentru a diminua sancțiunea administrativă sau disciplinară pentru o faptă a sa mai gravă care nu are legătură cu raportarea;

✓ principiul buneii-credințe - potrivit căruia este ocrotită persoana care a avut motive întemeiate să creadă că informațiile referitoare la încălcările raportate erau adevărate la momentul raportării și că respectivele informații intrau în domeniul de aplicare al prezentei legi.

Modalități de raportare privind încălcări ale legii

Avertizorul în interes public poate efectua raportarea privind încălcări ale legii utilizând, în principal, canalul intern de raportare (*raportare internă - a se consulta art. 5 din Legea nr. 361/2022*) sau poate alege canalul extern de raportare (*raportare externă - a se consulta art. 6 din Legea nr. 361/2022*).

Indiferent de canalul ales, intern sau extern, raportarea se face în scris, pe suport hârtie sau în format electronic sau prin întâlnire față în față, la cererea avertizorului în interes public. Raportarea nominală trebuie să cuprindă, cel puțin, următoarele: numele și prenumele, datele de contact ale avertizorilor în interes public, contextul profesional în care au fost obținute informațiile, persoana vizată, dacă este cunoscută, descrierea faptei susceptibile să constituie încălcare a legii în

cadrul instituției, precum și, după caz, probele în susținerea raportării, data și semnătura, după caz, conform Anexei 3 - Raportare privind încălcări ale legii. În situația în care, raportarea este anonimă, respectiv nu sunt cunoscute numele, prenumele, datele de contact sau semnătura avertizorului în interes public, aceasta se examinează și se soluționează în măsura în care conține indicii temeinice referitoare la încălcări ale legii.

Autoritățile competente să primească raportări privind încălcări ale legii sunt:

a) autoritățile și instituțiile publice care, potrivit dispozițiilor legale speciale, primesc și soluționează raportări referitoare la încălcări ale legii, în domeniul lor de competență;

b) Agenția Națională de Integritate;

c) alte autorități și instituții publice cărora Agenția Națională de Integritate le transmite raportările, spre competență soluționare.

OBSERVAȚIE: În accepțiunea Agenției Naționale de Integritate, prin *încălcări ale legii se înțelege „acele fapte care constau într-o acțiune sau inacțiune care constituie nerespectări ale dispozițiilor legale prevăzute în Anexa nr. 2 din Legea nr. 361/2022, care privesc domenii cum ar fi: achizițiile publice; serviciile, produsele și piețele financiare, prevenirea spălării banilor și a finanțării terorismului; siguranța și conformitatea produselor; siguranța transportului; protecția mediului; protecția radiologică și siguranța nucleară; siguranța alimentelor și a hranei pentru animale, sănătatea și bunăstarea animalelor; sănătatea publică; protecția consumatorilor; protecția vieții private și a datelor cu caracter personal și a securității rețelelor și sistemelor informatice; încălcări care aduc atingere intereselor financiare ale Uniunii Europene (cum sunt menționate la art. 325 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene și cum sunt detaliate în măsurile relevante ale Uniunii Europene); încălcări referitoare la piața internă (menționate la art. 26 alin. (2) din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene),*

inclusiv încălcări ale normelor Uniunii Europene în materie de concurență și de ajutoare de stat, precum și încălcări referitoare la piața internă în ceea ce privește actele care încalcă normele privind impozitarea societăților sau mecanismele al căror scop este obținerea unui avantaj fiscal ce contravine obiectului sau scopului dreptului aplicabil în materie de impozitare a societăților, ce reprezintă abateri disciplinare, contravenții sau infracțiuni, sau care contravin obiectului sau scopului legii”.

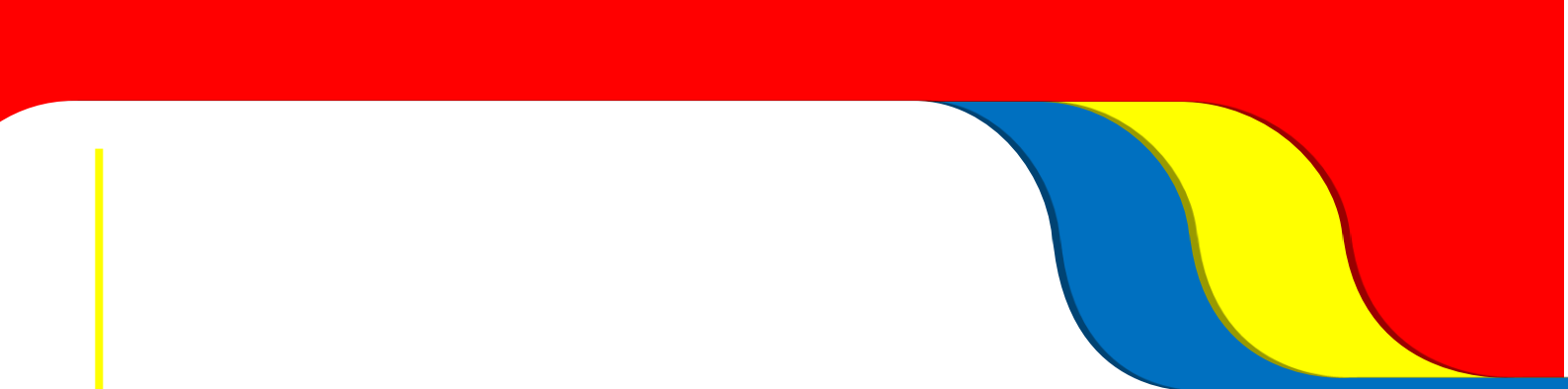
Drepturile și măsurile de protecție, de sprijin și reparatorii

Avertizorul în interes public care efectuează o raportare sau divulgare publică a unor informații privind încălcări ale legii nu contravine dispozițiilor legale sau clauzelor contractuale privind divulgarea de informații și nu răspunde pentru aceasta, cu condiția să fi efectuat o raportare sau divulgare publică în condițiile Legii nr. 361/2022 și să fi avut motive întemeiate să creadă că raportarea sau divulgarea a fost necesară pentru dezvăluirea unei încălcări a legii. Protejarea avertizorilor în interes public este obligatorie prin asigurarea confidențialității.

Persoana desemnată să soluționeze raportarea are obligația de a nu dezvălui identitatea avertizorului în interes public și nici informațiile care ar permite identificarea directă sau indirectă a acestuia, cu excepția situației în care are consimțământul expres al acestuia.

Prin avertizarea în interes public se asigură premisele dezvoltării unui nou sistem care să încurajeze atitudinea civică, cu respectarea principiului nesanționării abuzive. În acest sens, avertizorul în interes public care raportează încălcări ale legii este protejat împotriva eventualelor represalii din partea celor interesați să păstreze tăcerea, potrivit art. 22 din Legea nr. 361/2022.

Este interzisă în mod expres orice formă de represalii împotriva avertizorului în interes public, în special cele care privesc:

-
- ✓ orice suspendare a contractului individual de muncă ori a raportului de serviciu;
 - ✓ concedierea sau eliberarea din funcția publică;
 - ✓ modificarea contractului de muncă sau a raportului de serviciu;
 - ✓ reducerea salariului și schimbarea programului de lucru;
 - ✓ retrogradarea sau împiedicarea promovării în muncă sau în funcția publică și a dezvoltării profesionale, inclusiv prin evaluări negative ale performanței profesionale individuale, inclusiv a funcționarilor publici, sau prin recomandări negative pentru activitatea profesională desfășurată;
 - ✓ aplicarea oricărei alte sancțiuni disciplinare;
 - ✓ constrângerea, intimidarea, hărțuirea;
 - ✓ discriminarea, crearea unui alt dezavantaj sau supunerea la un tratament inechitabil;
 - ✓ refuzul de a transforma un contract de muncă pe o perioadă determinată într-un contract de muncă pe durată nedeterminată, în cazul în care lucrătorul a avut așteptări legitime că i s-ar oferi un post permanent;
 - ✓ cauzarea de prejudicii, inclusiv la adresa reputației persoanei în cauză, în special pe platformele de comunicare socială, sau pierderi financiare, inclusiv sub forma pierderii oportunităților de afaceri și a pierderii de venituri;
 - ✓ refuzul de a reînnoi un contract de muncă pe o perioadă determinată sau încetarea anticipată a unui astfel de contract;
 - ✓ includerea pe o listă sau într-o bază de date negativă, pe baza unui acord sectorial sau la nivel de industrie, formal sau informal, care poate presupune că persoana în cauză nu își va găsi, în viitor, un loc de muncă în respectivul sector sau în respectiva industrie;

✓ rezilierea unilaterală extrajudiciară a unui contract pentru bunuri sau servicii, fără a fi îndeplinite condițiile în acest sens;

✓ anularea unei licențe sau a unui permis;

✓ solicitarea de efectuare a unei evaluări psihiatrice sau medicale.

Cum sunt protejați avertizorii de integritate?

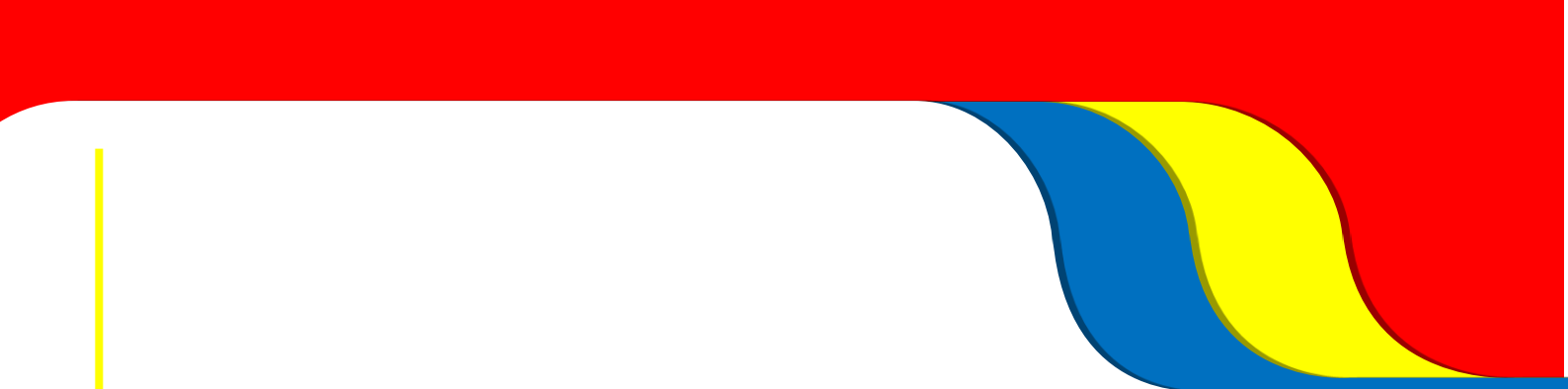
Potrivit procedurii operaționale privind avertizorii de integritate, adoptate de Agenția Națională de Integritate, persoanele care semnalează faptele de corupție mai sus-menționate beneficiază de protecție, după cum urmează:

✓ avertizorii în interes public, care au făcut o sesizare convingându-se de realitatea stării de fapt sau că fapta constituie o încălcare a legii, beneficiază de prezumția de bună-credință, până la proba contrară;

✓ la cererea avertizorului cercetat disciplinar ca urmare a unui act de avertizare, comisiile de disciplină sau alte organisme similare din cadrul autorităților publice, instituțiilor publice, companiilor naționale, regiilor autonome de interes național și local, ori a societăților naționale cu capital de stat, au obligația de a invita presa și un reprezentant al sindicatului sau al asociației profesionale. Anunțul se face prin comunicat pe pagina de Internet a autorității publice, instituției publice sau a unității bugetare, cu cel puțin 3 zile lucrătoare înaintea ședinței, sub sancțiunea nulității raportului și a sancțiunii disciplinare aplicate;

✓ în situația în care cel reclamat prin avertizarea în interes public este șef ierarhic, direct sau indirect, ori are atribuții de control, inspecție și evaluare a avertizorului, comisia de disciplină sau alt organism similar va asigura protecția avertizorului, ascunzându-i identitatea;

✓ în cazul avertizărilor în interes public, prevăzute la art. 5 lit. a) și b) din Legea nr.571/2004 privind protecția personalului din autoritățile publice, instituțiile

✓ publice și din alte unități care semnalează încălcări ale legii, se vor aplica din oficiu prevederile art. 12 alin. (2) lit. a) din Legea nr. 682/2002 privind protecția martorilor.

AUTORITATEA VAMALĂ ROMÂNĂ

Str. Alexandru Ivasiuc nr. 34-40, bloc 5, sector 6, București

E-mail: vama@customs.ro

E-mail: avertizare.integritate@customs.ro